

УДК 336.717

Гаврущенко А.В., здобувач освіти
Русіна Ю.О., науковий керівник, к.е.н., доцент
Київський національний університет
технологій та дизайну

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ БАНКУ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Банківська система є ключовим елементом фінансової архітектури будь-якої розвиненої економіки, а її стабільність та надійність безпосередньо впливають на фінансову безпеку держави, загалом. Підвищення безпеки банківської сфери є дієвим методом превентивного антикризового управління національною економікою [1, с. 143]. В умовах економічної та політичної нестабільності питання забезпечення фінансової безпеки банків для України є особливо актуальним.

Аналіз сучасного стану фінансової безпеки банківського сектору України виявляє низку проблем, що становлять загрозу його стабільності. Основними серед них є наступні:

1. Високий рівень проблемних активів у банківських портфелях. За даними НБУ, станом на 1 жовтня 2024 року частка непрацюючих кредитів у загальному кредитному портфелі банків становила 32,3% [2]. Значні обсяги «токсичних» активів, які не генерують доходів, вимагають створення великих резервів, що відволікає ресурси банків і зменшує їх прибутковість і капітал, відповідно, скорочуючи обсяги ресурсів, що можуть бути спрямовані на підтримку розвитку економіки.

2. Проблеми ліквідності. Аналіз даних показує, що деякі українські банки стикаються з проблемами ліквідності, що може бути спричинено зниженням довіри вкладників, нестабільністю ринкового середовища, а також недостатнім рівнем капіталізації та слабкою диверсифікацією активів [3, с. 3].

3. Недостатній розвиток внутрішніх фінансових ринків. Ця проблема ускладнює доступ комерційних банків до стабільних джерел капіталу та ліквідності. Обмежена кількість інвесторів та невисока активність учасників ринку призводять до скорочення можливостей для залучення ресурсів.

4. Високий рівень доларизації банківських активів і пасивів. Це підвищує вразливість банків до валютних ризиків в умовах відсутності реальних засобів їхнього хеджування.

5. Цифровізація економіки.

Отже, для забезпечення фінансової безпеки банківського сектору України, на думку науковців, необхідно вжити на різних рівнях комплекс заходів, спрямованих на підвищення надійності банківських установ. Зокрема, на макрорівні [5, с. 259-266]:

- створення підрозділу з нагляду (оверсайту) за державними банками в Міністерстві фінансів, що відповідатиме за управління державними активами, який розпочне своє функціонування відповідно до рекомендацій МВФ в рамках технічної допомоги;
- створення робочих груп високого рівня із представників зацікавлених сторін, що призведе до своєчасності їх застосування, оцінки існуючих перешкод урегулюванню, а отже, прискоренню темпів зниження обсягів проблемних кредитів;
- застосування як банками, так і інститутами банківського нагляду міжнародно визнаних тлумачень понять «кредити, що не обслуговуються» і «кредити, погашення яких відбувається в полегшеному режимі».

На мікрорівні [4, с. 4-5]:

- розробка нових фінансових продуктів, оптимізація структури пасивів та активів, а також посилення співпраці з центральним банком для отримання підтримки у кризових ситуаціях;
- використання сучасних інструментів внутрішнього контролю, ризик-менеджменту та комплаєнсу.

Важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки банків відіграє Національний банк України, який має застосовувати комплекс макропруденційних інструментів регулювання та нагляду за банківською діяльністю. Також необхідно посилити координацію дій органів державної влади щодо забезпечення стабільності банківської системи та її стійкості до зовнішніх шоків [5, с. 250].

Фінансова безпека банку може бути дотримана за умови належного рівня відповідної системи, яка, у свою чергу, виступає середовищем для функціонування його організаційно-економічного механізму. Такий механізм забезпечення фінансової безпеки банку, на нашу думку, повинен включати об'єкти управління, цілі та мету, принципи, нормативно-правове, інформаційно-методичне, аналітичне та техніко-технологічне забезпечення, чинники внутрішнього та зовнішнього середовища, стратегічні орієнтири розвитку тощо. Усі вищенаведені складові, що є частиною системи забезпечення фінансової безпеки банку, поєднуються стійкими взаємозв'язками і не можуть функціонувати поза межами такої системи. Комплексність забезпечення фінансової безпеки банку має бути відтворена у вигляді чітко визначеного алгоритму, за допомогою якого буде можливість здійснити оцінку ефективності процесу забезпечення його фінансової безпеки.

Таким чином, у сучасних умовах банківська діяльність перебуває в епіцентрі впливів різних факторів, що так чи інакше відбивається на діяльності кожного банку. Тому вивчення теоретичних засад забезпечення фінансової безпеки банків є ключовим завданням, що стоїть перед фінансовою наукою та потребує обґрунтування нових методик забезпечення їх фінансової стійкості та надійності в довгостроковій перспективі.

Таким чином, забезпечення фінансової безпеки банківського сектору є ключовим пріоритетом державної політики, що потребує комплексного та системного підходу з боку регуляторів, банківських установ та інших зацікавлених сторін.

Література

1. Барановський О., Лагно А. Природа фінансової безпеки банківської системи. Світ фінансів. 2022. № 3(72). С. 141–155.
2. Національний банк України. Огляд банківського сектору, листопад 2024 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-listopad-2024-roku>.
3. Тітов Д., Шедловський О. Фінансова безпека комерційних банків України в умовах нестабільності ринкового середовища. Економіка та суспільство. 2024. № 64. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-123>.
4. Теслюк С., Матвійчук Н., Левчук А. Фінансова безпека банківських установ в умовах цифровізації. Економіка та суспільство. 2024. № 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-117>.
5. Барановський О. Рекомендації МВФ та Світового банку для інститутів банківського нагляду з реагування на кризові ситуації. Acta academiae beregsasiensis. Economics. 2024. № 5. С. 246–269.

УДК 336.7

Остапенко І.М., здобувач освіти
Матюха М.М., науковий керівник, к.е.н., доцент
Київський національний університет
технологій та дизайну

ОСОБЛИВОСТІ АКТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ ФІНАНСОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Стабільне та ефективно функціонуюче середовище комерційних банків і спеціалізованих кредитно-фінансових установ у поєднанні з продуманою політикою центрального банку є ключовою складовою економічної системи будь-якої країни. Важливу роль у цій структурі відіграють саме комерційні банки, адже вони забезпечують взаємозв'язок між усіма учасниками господарських процесів, а їх діяльність безпосередньо впливає на економічну ефективність країни.

Розглядаючи особливості активних операцій в українському банківському секторі, варто зазначити, що з початку військових дій у лютому 2022 року банківська система працює в умовах невизначеності. Незважаючи на складнощі, банки продовжували виконувати свої функції та дотримуватися нормативних вимог. Національний банк України (НБУ)